

DOI: <https://doi.org/10.54937/ssf.2025.24.1.23-34>

Analyza alegorických a morálnych vrstiev v rozprávke z pohľadu výchovno-vyučovacieho procesu

Analysis of Allegorical and Moral Layers in a Fairy Tale from the Perspective of the Educational Process

Barbora Kováčová, Rosangela Libertini, Viera Rassa Nagy

Abstract

The study highlights the results of a survey that was conducted with Year 5 and Year 6 pupils in a primary school. The data obtained present a statistical disparity in reading achievement between 5th and 6th graders. For illustration, the authors chose a little-known Slovak folk tale *Rudienka*, in which the story is presented - a depiction of good and evil in human society. The authors identify allegorical and moral layers in the storyline of the fairy tale that reflect on fundamental social issues - the relationship between power and ethics, the conflict between destructive use of natural resources and sustainable creative approaches, as well as the possibilities of individual transformation in rigid hierarchical systems. The analysis of archetypal characters such reveals parallels with contemporary discourses on ecological sustainability, responsible governance of society, and the role of art in both collective identity formation and the development of reading literacy.

Keywords: Reading competence. Pupil. Fairy tale. The nature of the characters. Educational process.

Úvod

Človek v súčasnej spoločnosti čelí mnohým mocenským snahám, ktoré formujú jeho vnímanie dobra a zla, ako aj hranice toho, čo je spoločensky prijateľné a akceptovateľné. Tieto dilemy neexistujú izolovane len v prostredí školy, ale sú súčasťou širšieho spoločenského diskurzu, v ktorom *Homo sapiens sapiens* vystupuje ako tvorca, výskumník, ale zároveň aj ako deštruktívny prvok. Kultúrne vzorce a hodnotové systémy sa neustále pretvárajú pod vplyvom technológií, globalizácie a nových foriem komunikácie, čo vedie k oslabeniu tradičných naratívov, ktoré kedysi poskytovali jasné morálne a etické oporné body. Táto štúdia sa zameriava na návrat k rozprávkam ako k studnici nadčasových ideí a morálnych princípov, ktoré boli v modernej spoločnosti často zatlačené do úzadia, „pokrivené“ alebo stratené v spleti

súčasných diskurzov. Vytváranie školského prostredia, ktoré je sociálne aj emocionálne podnetné, je nevyhnutnou potrebou súčasného dieťaťa a/alebo žiaka (Tišťaňová, 2024). Hoci sa štúdiá sústreďuje na školské prostredie, základy čitateľskej gramotnosti a návyky spojené s čítaním sa formujú už v ranom detstve a sú primárne v rukách rodiny (Kováčová, 2018b). Rodina v prípade ťažkostí zohráva kľúčovú podpornú úlohu pre svoje dieťa (Vodičková, 2011; Magová, 2018). Hry s knihou, pomenovávanie obrázkov, hľadanie konkrétneho predmetu na stránke, spoločné čítanie či vstupovanie do role čitateľa a poslucháča významne ovplyvňujú vzťah ku knihe aj samotnému procesu čítania. Prostredníctvom týchto aktivít si dieťa buduje pozitívne skúsenosti s knihou, učí sa chápať súvislosti medzi textom a ilustráciami a postupne si osvojuje základné predpoklady čitateľskej gramotnosti. Spoločné čítanie navyše posilňuje emocionálnu väzbu medzi dieťaťom a dospelým, čím podporuje jeho motiváciu k ďalšiemu objavovaniu sveta písaného slova cez hru (Fábry Lucká, 2018). Vstupovanie do rolí čitateľa a poslucháča rozvíja nielen jazykové schopnosti, ale aj schopnosť aktívne počúvať, interpretovať obsah a vnímať rytmus a melódiu reči. (Kováčová, 2018a).

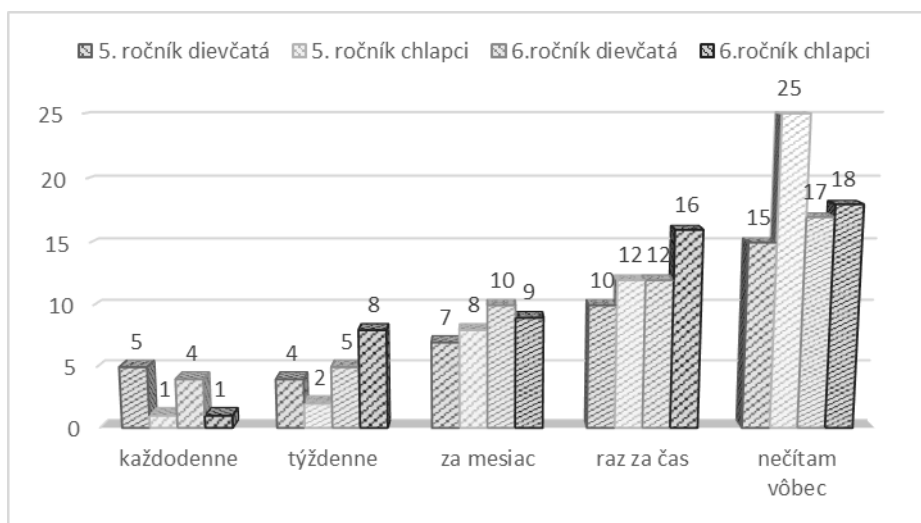
Rozprávky však stále predstavujú významný priestor na reflexiu základných etických otázok, ktoré si človek kladie od nepamäti. Danú skutočnosť potvrdzuje aj výskum Chandra et al. (2021), ktorí vytvorili Model Plomp (Plomp development), ktorý bol štruktúrovaný z troch krokov: prieskum, tvorba prototypov a evalvácia. Autori potvrdili, že žiaci majú radi nápadité rozprávky a potrebujú nové príbehy k podpore čitateľských kompetencií. Súčasťou rozprávok je aj podpora pozitívneho postoja k životu, čo uľahčuje žiakom rozvíjať sa a zároveň ich povzbudzuje k samotnému čítaniu. Na základe tohto modelu vznikla praktická kniha rozprávok, ktorá sa využíva pred začiatkom každého vyučovania. Dokonca poukazujú na významnosť implementovať dané skutočnosti do školských vzdelávacích programov (Habibi et al., 2020). Rozprávkový príbeh *Rudienka* (Čepčeková, 1973) je jedným z príkladov slovenskej rozprávky, ktorý je málo známy, ale zároveň nesie v sebe posolstvo pre čitateľa bez ohľadu veku. Obsahovo sa spomenutá rozprávka zaoberá popisom mocenských štruktúr v kombinácii s témami ako sú: spravodlivosť, rovnováha a kritické myslenie. Prostredníctvom analýzy tejto rozprávky máme snahu poukázať na jej aktuálnosť a potenciál v kontexte dnešnej spoločnosti. Primárne sme sa zamerali na prieskum čítania textov u žiakov v 5. a 6. ročníku, ktoré nie sú zahrnuté do procesu učenia sa – domácej prípravy na výchovno-vzdelávací proces. Následne sme prezentovali rozprávku *Rudienka* (Čepčeková, 1973) z hľadiska jej obsahu, postáv a možností využitia vo výchovno-vzdelávacom procese.

Poznanie rozprávok žiakmi

Zámer tohto výskumu bol inšpirovaný zahraničnými štúdiami, ktoré sa zaoberali vplyvom rozprávok na čitateľské návyky žiakov. Zistenia Romdanih & Yuningsih (2021) ukázali, že rozprávky významne podnecujú záujem mladých učiacich sa o čítanie, pretože ponúkajú nápaditý a očarujúci obsah. Handayani (2013) realizovala výskum v školskom prostredí a dospela k záveru, že rozprávky podporujú čítanie s porozumením a zároveň obohacujú slovnú zásobu žiakov. Podobne Fanani (2013) zdôraznil, že ľudové rozprávky ako špecifický typ naratívnych textov môžu efektívne rozvíjať čitateľské kompetencie žiakov v priebehu ich kontinuálneho vzdelávania.

Cieľom je nielen zistiť skutočnosť, do akej miery sa žiaci venujú čítaniu mimo svojich školských povinností. Monitoringu sa zúčastnilo 189 žiakov z dvoch základných (štátnych) škôl v rámci Banskobystrického a Bratislavského kraja.

Graf 1: Čítanie textov z pohľadu žiaka

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe zistenia štatistickej významnosti medzi skupinami (N=189) sme overovali, či existuje štatisticky významný rozdiel. Pri použití chí-kvadrát testu na overenie asociácie medzi premennými sme zistili, že **štatistická významnosť neexistuje** (bližšie Tabuľka 1).

Tabuľka 1: Potvrdenie chí-kvadrát testu medzi skupinami

hodnota chí-kvadrát	12,35
p-hodnota ($p < 0,05$)	0,418
Stupne voľnosti (dof)	12

Zdroj: vlastné spracovanie

Keďže p-hodnota je vyššia ako bežná hranica 0,05, neexistuje **štatisticky významný rozdiel** medzi skupinami v čítaní textov, z toho vyplýva, že ako jednotlivé skupiny zaznamenávali odpovede sa nelíši natoľko, aby to bolo štatisticky významné. Na základe toho sme sa zamerali na možné rozdiely, čo sa týka čítania medzi dievčatami a chlapcami.

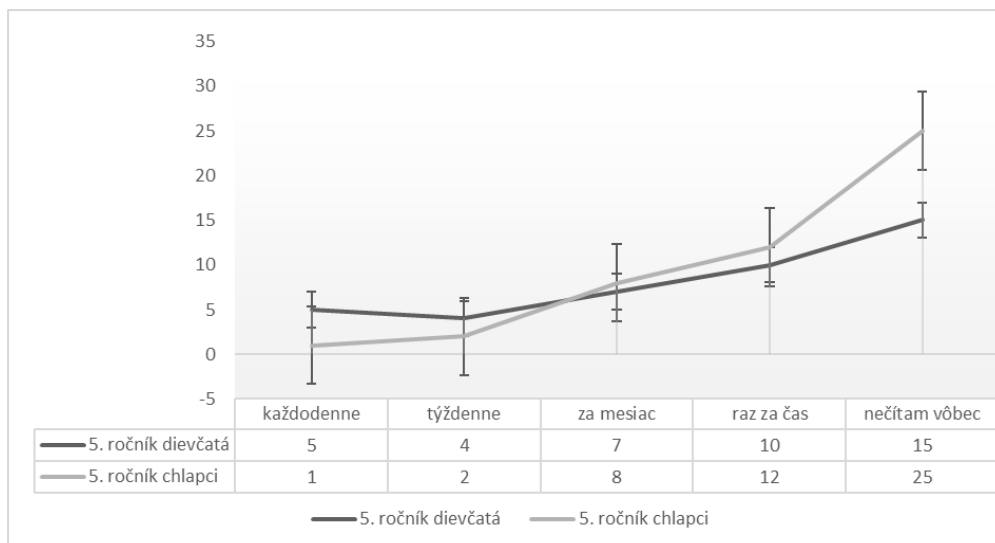
Tabuľka 2: Potvrdenie chí-kvadrát testu medzi pohlaviami

hodnota chí-kvadrát	6,22
p-hodnota ($p < 0,05$)	0,183
Stupne voľnosti (dof)	4

Zdroj: vlastné spracovanie

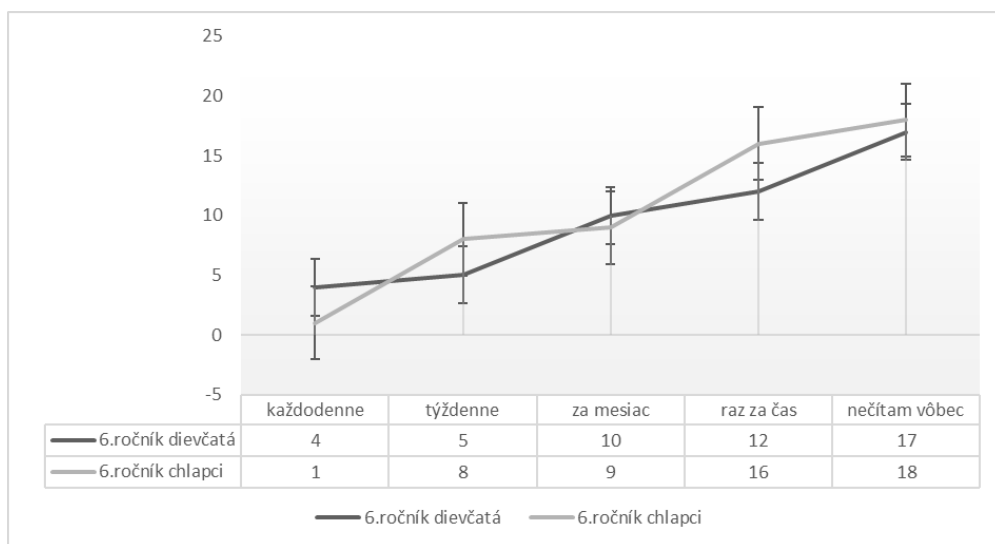
Nakoľko zistená p-hodnota je vyššia ako 0,05, **neexistuje štatisticky významný rozdiel** medzi dievčatami a chlapcami v tom, ako často čítajú vo voľnom čase. Z toho možno usudzovať, že rozdiely medzi pohlaviami teda môžu byť spôsobené náhodou, nie systematickou odlišnosťou v čitateľských návykoch.

Graf 2: Rozdielnosť v čítaní v rámci 5. ročníka

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 3: Rozdielnosť v čítaní v rámci 6. ročníka

Zdroj: vlastné spracovanie

Vzhľadom na vyššie uvedené získané výsledky sme preverili aj štatistickú významnosť medzi ročníkmi a pohlavím v položke 5 (nečítam vôbec) v snahe zistiť, či samotný nezájem o čítanie je štatisticky významný. Pri komparácii skupín dievčat v 5. a 6.ročníku s použitím Z-testu nebola

štatistická významnosť potvrdená, hodnota p bola vyššia ako hladina 0,05. Danú skutočnosť pre hodnotu 5 (nečítam vôbec) sme zopakovali taktiež s použitím Z-testu pri komparácii skupín chlapcov v 5. a 6.ročníku.

Tabuľka 3: Zhodnotenie položky - Nečítam vôbec - s použitím Z-testu

Z-zhoda	1.7628
p-hodnota ($p < 0,05$)	0.0392*

Zdroj: vlastné spracovanie

Štatistická významnosť znamená, že rozdiel medzi nečítajúcimi chlapcami v 5. a 6. ročníku pravdepodobne nie je spôsobený len náhodou, nakoľko $p = 0.0392$ je menšie ako 0.05, rozdiel je **štatisticky významný**. Z toho vyplýva, že **šiestaci čítajú inak ako piataci** (menej alebo viac – závisí od konkrétnych podielov) a zároveň sa potvrdzuje rozdiel v čítacích návykoch **chlapcov s vyššou pravdepodobnosťou v prospech chlapcov – piatakov**. Tu je nevyhnutné zdôrazniť, že samotný proces čítania je ovplyvnený tromi faktormi (Crow & Crow, 1958). Ide o faktory, ktoré ovplyvňujú záujem žiakov o čítanie, ide o vnútornú motiváciu, ktorá súvisí so zvedavosťou pri porozumení textu; o sociálny motív, ktorý sa týka aktivít ako súčasť prostredia, v ktorom žijú; o emocionálne prežívanie žiakov počas procesu čítania a porozumenia textu.

Nakoľko v prieskumnom zisťovaní neboli identifikované **príčiny** (vplyv školy, rodiny, veku, záujmov) tak pre ďalší progres možno charakterizovať **zmeny v ich čitateľských návykoch medzi 5. a 6. ročníkom**.

Základné atribúty rozprávky Rudienka

Pre analýzu sme si vybrali rozprávku, ktorá má dostupnú vizuálnu, ale aj zvukovú podobu. Je určená svojím obsahom pre žiakov, ktoré sa začínajú zaujímať o čítanie náročnejších príbehov. Má klasický rozprávkový príbeh s morálnym posolstvom. Môže oslovovať starších čitateľov alebo dospelých, ktorí si chcú pripomenúť hodnoty ako odhodlanie, čestnosť a láskavosť. Rodičia alebo učitelia môžu túto rozprávku využívať aj na diskusiu o týchto témach spoločne so žiakmi na hodinách slovenského jazyka a literatúry, ako aj na hodinách cudzieho jazyka pri dramatizácii textu, či rolových hrách.

Rudienka je televíznou rozprávkou (1974), ktorú režírovala Zora Bachnárová. Predlohou bola rozhlasová hra od Eleny Čepčekovej.

Obsah: Príbeh rozpráva o mocichtivej kráľovnej, ktorá vládne namiesto svojho muža a násilím získava jednu krajinu za druhou. Z bohatstva zeme – zo železa – zakáže kuť krásne veci, lebo ho potrebuje na meče. Uvrhne do hladomorne kovotepcov, ktorí sa dostanú do podzemného kráľovstva Železného kráľa. Ten vyšle na zem svoju dcéru Rudienku, aby oznámila, že

matka Zem káže deliť železo rovnakým dielom. Medzi Rudienkou a synom kráľovnej vzniká citové puto.

Postavy: Obsahuje minimálne 6 charakterových postáv, ktoré v rozprávke zohrávajú dôležitú rolu. Bližšiu charakteristiku uvádzame v Tabuľke 4.

Tabuľka 4: Charakteristika postáv vo vybranej rozprávke

Postava	Charakteristika postavy
Rudienka (dcéra Železného kráľa)	<ul style="list-style-type: none"> • Spravodlivá a súcitná • Múdra a pokojná • Má silný zmysel pre rovnováhu v prírode a spoločnosti • Je poslom z podzemného kráľovstva so zásadnou úlohou
Kráľovná (mocichtivá vládkyňa)	<ul style="list-style-type: none"> • Panovačná a autoritatívna • Bezohľadná v snahe o moc • Odmieta harmóniu a využíva železo len na vojnu • Symbolizuje tyraniu a násilné ovládanie
Syn kráľovnej	<ul style="list-style-type: none"> • Spočiatku pod vplyvom matky, ale postupne sa mení • Má schopnosť empatie a sebareflexie • Vzniká u neho citové puto k Rudienke • Predstavuje možnosť zmeny a nádeje
Železný kráľ (Rudienkin otec)	<ul style="list-style-type: none"> • Ochranca prírodných zákonov • Predstavuje rovnováhu medzi zdrojmi a ich využitím • Stelesňuje princípy spravodlivosti
Kovotepci (uväznení remeselníci)	<ul style="list-style-type: none"> • Symbolizujú slobodnú tvorivosť a umenie • Obete nespravodlivej moci • Predstavujú ľudskú schopnosť pretvárať suroviny na krásne a užitočné veci

Zdroj: vlastné spracovanie

Didaktický aspekt *Rudienky* spočíva v tom, že príbeh využíva rôzne postavy na výučbu základných morálnych hodnôt, ako sú láska, česťnosť, spravodlivosť, pomoc druhým a zodpovednosť. Každá postava má svoju úlohu v rámci vyváženia dobrého a zlého, a tým deťom poskytuje príklady, z ktorých sa môžu poučiť. Rovnako môžeme vnímať, ako tieto postavy interagujú v rámci svojich vzorcov správania, čím ukazujú, ako sa rozhodnutia jednotlivca môžu prejavovať na životoch iných.

Tabuľka 5: Vymedzenie základných pojmov vo vybranej rozprávke

	Symbody	Didaktický aspekt	Poučenie
Rudienka	Čistota, obetavosť, odhodlanie	Vzor trpezlivosti, vytrvalosti, čestnosti	Hodnota správneho správania aj v ťažkých situáciách
Rudienkina matka	Láska, starostlivosť, sebaobetovanie	Nezištná láska, zodpovednosť	Úloha rodiny a rodičov v živote jednotlivca, silný vplyv lásky a podpory
Mocichtivá kráľovná	Závisť, egoizmus, pýcha	Dôsledky zlej morálky a negatívneho správania	Význam čestného, láskavého správania a rešpektu voči druhým
kovotepci	Solidarita, pomoc, vzájomná podpora	Dôležitosť spolupráce a pomoci druhým	Hodnota vzájomnej podpory už od detstva

Zdroj: vlastné spracovanie

Tento prístup môže byť základom pre diskusiu počas hodín materinského i cudzieho jazyka, na ktorých sa žiaci učia nielen čítať texty, ale aj chápať ich hlbší význam s možnosťou integrovať dané hodnoty vo svojom každodennom živote.

Analýza postáv môže byť realizovaná aj prostredníctvom pojmových máp, do ktorých je charakteristika jednotlivých postáv vložená, alebo naopak ide o pojmové mapy, do ktorých samotní žiaci vpisujú charakteristiku na základe ich konania.

Identifikácia alegorických vrstiev v rozprávke o Rudienke

Alegorické vrstvy v rozprávke v prezentovanej rozprávke *Rudienka* sa môžu interpretovať ako symbolické a latentné významy, ktoré odhaľujú morálne, etické a filozofické ponaučenia. V tomto prípade sa jednotlivé postavy, situácie a symboly môžu chápať ako alegórie, ktoré poukazujú na širšie hodnoty a životné pravdy. Tabuľkové spracovanie poukazuje na niektoré z možných alegorických vrstiev v *Rudienke* (Čepčková, 1973).

Tabuľka 6: Identifikovanie vrstiev pri popise postáv

	Alegorická vrstva	Morálna vstva
Rudienka	Rudienka môže byť vnímaná ako alegória čistoty duše, obetavosti a nevinnosti. Jej postava predstavuje ideál cnosti, ktorý čelí ťažkostiam a prekážkam v živote. Je symbolom toho, ako česťnosť, láska a vytrvalosť nakoniec zvíťazia nad zlom.	Rudienka učí, že česťnosť a obetavosť sú hodnoty, ktoré by mali byť uznávané a zachovávané, aj keď sú vystavené ťažkým skúškam.
Mocichtivá kráľovná	Zlá postava (kráľovná alebo iný antagonistický charakter) predstavuje záporné vlastnosti, ako sú závistlivosť, pýcha a egoizmus. Je alegóriou pre všetky negatívne tendencie, ktoré vedú k chaosu a nešťastiu.	Zlá kráľovná ukazuje, že zlé konanie a sebeckosť vedú k nešťastiu a zničeniu, a že skutočná sila spočíva v láskavosti a česťnosti.

Zdroj: vlastné spracovanie

Rozprávky ako *Rudienka* (Čepčeková, 1973) môžu poslúžiť nielen ako nástroj na rozvoj čitateľských schopností, ale aj ako prostriedok na podporu kritického myslenia a ekologickej a etickej zodpovednosti medzi mladými ľuďmi.

Tabuľka 7: Identifikovanie vrstiev pri popise dejových udalostí

	Alegorická vrstva	Morálna vrstva
Cesta a prekážky ako alegória životnej skúšky a osobného rastu	Cesta, ktorou Rudienka prechádza, a prekážky, ktoré musí prekonať, sú symbolom životných skúšok, ktoré človek musí absolvovať, aby sa stal silnejším a múdrejším. Môže byť vnímaná ako alegória osobného rastu a vývoja, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie šťastia.	Cesta ukazuje, že život nie je vždy ľahký, ale prekonávanie ťažkostí nám pomáha rásť a dosahovať svoje ciele.
Mágia a zázraky ako alegória nádeje a viery v dobro	Mágia alebo zázraky, ktoré sa v rozprávke vyskytujú, môžu byť vnímané ako alegórie pre nádej a vieru v dobro, ktoré aj v najťažších chvíľach dokážu priniesť pozitívny obrat v príbehu.	Mágia ukazuje, že v živote je dôležité veriť v lepšie možnosti, aj keď realita vyzerá nejasne alebo zúfalo.

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľkové spracovanie poskytuje hlbší pohľad na hodnoty, ktoré sa skrývajú za rozprávkovým príbehom, a umožňujú deťom lepšie pochopiť dôležité otázky v morálke a etike.

Záver

Ľudové rozprávky poskytujú autentické a pútavé materiály na čítanie, ktoré môžu upútať záujem a motiváciu detí a žiakov k čítaniu. Zároveň čítajúcich oboznamujú s rôznymi jazykovými štruktúrami, so slovnou zásobou a taktiež kultúrnym aspektom, čo podporuje jazykové aj kultúrne kompetencie. Okrem toho ľudové rozprávky podporujú kritické myslenie, predstavivosť a tvorivosť prostredníctvom skúmania tém, morálky a postáv (Safitri, 2023). Stratégie, ako sú aktivity pred čítaním, podpora slovnej zásoby a diskusie po prečítaní majú byť navrhnuté tak, aby poukazovali na šance v prospech čítania a zároveň maximalizovať prínosy používania ľudových rozprávok v procese edukácie. Pri výbere rozprávok Ahmadi (2017) upozorňuje na to, aby témy a hodnoty zobrazené v ľudových rozprávkach sú v súlade s kultúrnym prostredím žiakov.

Táto štúdia ukazuje na fakt, že tradičné rozprávky, ako je *Rudienka* (Čepčeková, 1973), stále majú hodnotu aj v súčasnej dobe, keďže ponúkajú cenné morálne lekcie a podnety na zamyslenie sa nad aktuálnymi spoločenskými a environmentálnymi otázkami, ktoré majú byť súčasťou aj edukačného procesu. Analýza rozprávky ukázala, že jej alegorické vrstvy neostali obsolétne¹, ale naopak, reflektujú problémy, ktoré sú aktuálne aj dnes. Problém vzťahu medzi mocou a etikou, ekologickými výzvami a potrebou individuálnej transformácie v rigidných systémoch je rovnako relevantný v súčasnej spoločnosti. Rozprávky ako *Rudienka* (Čepčeková, 1973) môžu poslúžiť nielen ako nástroj na rozvoj čitateľských schopností, ale aj ako prostriedok na podporu kritického myslenia a ekologickej a etickej zodpovednosti medzi mladými ľuďmi. Tento výskum poukazuje na dôležitosť zachovávanía kultúrneho dedičstva a využívania jeho symbolických významov pri formovaní hodnotového a etického rámca v súčasnej dobe.

Bibliografia

- Ahmadi, M. R. (2017). The impact of motivation on reading comprehension. In: *International Journal of Research in English Education*, 2017, 2(1), 1-7. <https://doi.org/10.18869/acadpub.ijree.2.1.1>
- Crow, L. D., & Crow, A. (1958). *Educational Psychology and Teaching*. New York: Department of Educational Brooklyn College, 1958.
- Čepčeková, E. (1973). *Rudienka – rozhlasová hra* (televízna a rozhlasová hra).
- Fábry Lucká, Z. (2018). Multisenzoricky orientovaná hra ako podpora vlastných kompetencií. In: *CREA-AE 2018*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2018, s. 224-230. ISBN 978-80-557-1519-3.
- Fanani, A. (2013). *Improving the eighth grade students reading comprehension by using folklore*. Muhammadiyah University of Jember, 2013.
- Habibi, M., Sukma, E., Chandra, C., Suriani, A., & Fadillah, N. (2020). Models of Literacy Media in Improving Reading Skill Of Early Grade Students. In: *Proceedings of the Third Workshop on Multidisciplinary and Its Applications*, WMA-3 2019, 11-14 December 2019, Medan, Indonesia. <https://doi.org/10.4108/eai.11-12-2019.2290809>
- Handayani, M. P. (2013). Using children short stories to enhance students' reading comprehension. In: *Journal of English and Education*, 2013, 1(1), 133-141.
- Chandra, Ch., Habibi, M., Suriani, A., Kharisma, A. (2021). The Role of Imaginative Fairy Tales in Reading Literacy. In: *Jurnal Basicedu*, 2021, 5(6), 5386-5396. <https://doi.org/10.31004/basicedu.v5i6.1516>

¹ niečo, čo je zastarané, vyčerpané alebo už nepoužívané, pretože bolo nahradené novšími alebo modernejšími alternatívami (pozn.).

- Kováčová, B. (2018a). Prolegoména k ranej biblioterapii. In: *Biblioterapia v ranom a predškolskom veku*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2018a, s. 18-39. ISBN 978-80-223-4487-6.
- Kováčová, B. (2018b). Saturácia potrieb dieťaťa v ranej biblioterapii. In: *Biblioterapia v ranom a predškolskom veku*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2018b, s. 40-67. ISBN 978-80-223-4487-6.
- Magová, M. (2018). Špecifické vývinové poruchy učenia a stratégie určené k podpore žiakov so špecifickými vývinovými poruchami učenia. In: *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*, 2018, 17(4), 99-110.
- Romdanih, R.; Yuningsih, E. (2021). Integrating Fairy Tales into Reading Class: Do They Catch Young Learners' Reading Interest? In: *Jurnal Ilmu Pendidikan (JIP) STKIP Kusuma Negara*, 2021, 12(2):132-138. <https://doi.org/10.37640/jip.v12i2.857>
- Safitri, I. (2023). Exploring the utilization of folktales as reading materials for efl students. In: *Journal of English as a Foreign Language Education*, 2023, 4(2), 115-125. <https://doi.org/10.26418/jefle.v4i2.74899>
- Tišťanová, K. (2024). Vytváranie prostredia pre emocionálnu a sociálnu pohodu – dôležitá zodpovednosť školy. In: *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*, 2024, 23(3), 115-123. <https://doi.org/10.54937/ssf.2024.23.3.115-123>
- Vodičková, B. (2021). Problematika výchovy v rodinách detí so špecifickými vývinovými poruchami učenia. In: *Výchova verzus terapia - hranice, možnosti, riziká*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2011, s. 84-89. ISBN 978-80-223-3006-0.

Doc. PaedDr. Barbora Kováčová, PhD.

Katolícka univerzita, Pedagogická fakulta, katedra špeciálnej pedagogiky
Hrabovská cesta 1A, Ružomberok
barbora.kovacova@ku.sk

PaedDr. Rosangela Libertini, PhD.

Katolícka univerzita, Pedagogická fakulta, katedra cudzích jazykov
Hrabovská cesta 1A, Ružomberok
rosangela.libertini@ku.sk

PaedDr. Viera Rassu Nagy, PhD.

Katolícka univerzita, Pedagogická fakulta, katedra cudzích jazykov
Hrabovská cesta 1A, Ružomberok
viera.nagy@ku.sk